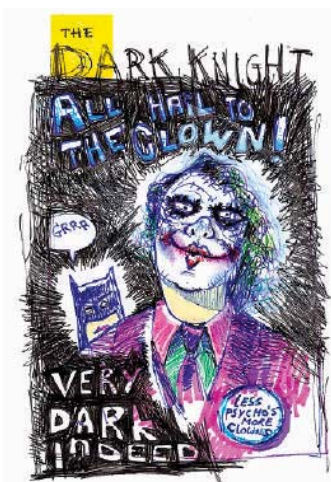
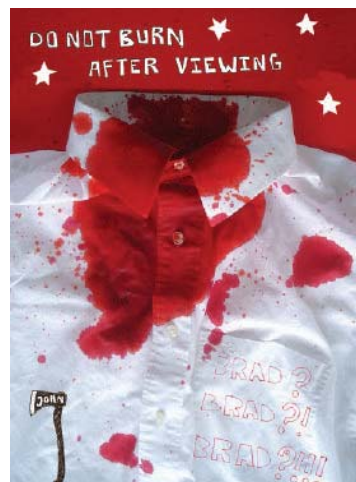

Kunst op het net

Danai: 'The Dark Knight', 2008

Danai: 'Burn After Viewing', 2008

Filmposterkritiek

Vormgever en filmfanaat Danai maakt met zijn nep-filmposters een nieuw genre: een geïllustreerde doe-het-zelf variant op filmrecensies.

Door DANA LINSSEN
AMSTERDAM, 29 NOV. „Bla. Bla. Bla. Bang. Bla. Pow. Bla. Kaboom. The end.” Dat is in het kort de boodschap van de visuele filmrecensie die tekenaar Danai maakte van het tamelijk zwijgzame en extreem geweldadige *No Country for Old Men*. En over de laatste Barman-film *The Dark Knight*, „All hail to the clown.” En: „Very dark indeed.” De Joker grijnst je in psychopatische krassen tegemoet. Danai vindt met deze in getekende filmposters gevatte filmkritieken een nieuw genre uit. Want hoewel de stripreportage de laatste jaren enorm aan populariteit heeft gewonnen, YouTube overloopt van de spoofs (parodieën) en filmblogs overstromen van gerecyclede meningen en overgeschreven persverhaaltjes, wil het niet echt lukken met echt nieuwe doe-het-zelf-varianten op filmrecensies. Vaak gaat het om krakkige imitaties; „sweded”, zoals de videothekjongens in de film *Be Kind Rewind* hun namaakfilms noemen. Maar nu is er dus The Daily Da-

nai, een initiatief van illustrator Danai Fuengshunut, docent aan de Rotterdamse Willem de Kooning Academie. Het begon als liefhebberij, vertelt hij. „Ik ben een filmfanaat. Eigenlijk moesten het strips worden, maar dit staat dicht bij mezelf, en geeft me de kans met technieken te experimenteren.”

Wat opvalt is het inventieve gebruik van tekst, vergelijkbaar met de wijze waarop filmposter de aandacht trekken: „Desire. Ambition. Confusion. Dramaqueens. Overacting”, in het geval van het zowel geprezen als verguisde *The Re Will Be Blood*. Ook Danai was duidelijk niet geporteerd van Daniel Day Lewis extra ingeleefde acteerwerk als Amerikaanse olie-industrieel. Die combinatie van beeld en tekst is ook niet toevallig: „Als ik kon schrijven, had ik ze geschreven.”

Je kunt nog zoveel woorden gebruiken, soms is beeld simpelweg effectiever. Bij de film *The Dairyleasing Limited* is het koffertje met de portretten van de drie broers, die in de film door India reizen, voorzien van het logo van Louis Vuitton. Een plaagstoor aan de commercialisering van onafhankelijke films.

Gisteren zag Danai de Franse schoolfilm *Entre les Murs*. Kijk zelf maar wat hij ervan vond.

www.dailydanai.com

Ingezonden mededeling

EXCLUSIEF

JORI ontspant bij Van Til

JORI. Relaxfouteuil Cammeo JR-3170. Ontwerper: C. Giraud. Verfrissend design. Rug en poef zijn afzonderlijk verstelbaar, handmatig of elektrisch. Lendenkussen met ingenieus luchtpompsysteem. Draaipool in vijf uitvoeringen.

Ons adres: Noorderkade 1038 1923 CJ Alkmaar Tel: (072) 5112760

Openingstijden: Ma-Do-Wo-Za: 9.30-17.30 uur Do-Vr: 9.30-21.00 uur

van til Interieur DESIGNCENTRUM

www.vantil.nl

‘Na 9/11 was ik bang voor misverstanden’

Youssou N'Dour overwon met religieuze cd 'Egypt' weerstand van traditionele islam

Zanger Youssou N'Dour was in Amsterdam te gast bij het IDFA. Zijn islamitische CD 'Egypt' was onderwerp van controversie - en van een documentaire.

Door HESTER CARVALHO
AMSTERDAM, 29 NOV. Op het IDFA (Internationaal Documentaire Filmfestival Amsterdam) ging afgelopen week de documentaire *I Bring What I Love* in première. In de film volgt regisseur Elizabeth Chai Vasarhelyi de Senegalese zanger Youssou N'Dour in de periode dat hij zijn cd *Egypt* (2004) uitbracht. Daarop zong popzanger N'Dour voor het eerst religieuze liederen, begeleid door religieuze muziek. In het islamitische Senegal zorgde de cd voor veel ophof.

De film heet 'I Bring What I Love'. Uw volgende cd zal ook zo heten. Vanwaar die titel?

„Die slaat op mijn manier van werken. Ik zing wat ik wil, niet alleen Afrikaans, niet alleen pop. Gewoon alles waar ik van hou. Ik waardeer popmuziek om de manier van liedjesschrijven, om de technische verworvenheden. Maar als ik religieuze muziek wil maken, dan doe ik dat ook, zoals met *Egypt*.”

Wat was het idee achter 'Egypt'?

„Het idee ontstond eind jaren negentig. Ik wilde 'cross-Afrikaanse' muziek maken, met zowel Noord-Afrikaanse als West-Afrikaanse en Arabische invloeden. Het onderwerp van de cd zou de soefi-islam zijn, en dan speciaal de verbreiding daarvan door religieuze leiders. Soefi-islam, een mystieke vorm van islam, is het geloof dat door 94% van de Senegalese bevolking wordt beoefend. Dit religieuze thema was nieuw voor me, zowel muzikaal als inhoudelijk.”

Hoe heeft u 'Egypt' opgenomen?

„Ik ben naar Egypte gegaan en heb daar gewerkt met andere muzikanten dan anders. Dit waren de muzikanten van het Egyptische Fathy Salama Orkest. Daardoor werd het een akoestisch klinkende plaat, met instrumenten als violen, fluiten, percussie, en de 'oud', een Arabische luit.

„Zo was het resultaat inderdaad cross-Afrikaans, want het gebruik van strijkers bijvoorbeeld, is in Senegalese religieuze muziek onbekend. De reden dat ik met een orkest wilde werken is omdat ik groot liefhebber ben van de muziek van Oum Kalsoum, en zij nam ook op met orkesten.”

Wat betekent het oeuvre van Oum Kalsoum voor u?

„Zij was een voorbeeld. Mijn hele leven heb ik naar haar geluisterd. Voordat ik aan *Egypt* begon heb ik haar muziek bestudeerd en de teksten laten vertalen. Dat was een aangename verrassing. Ik dacht altijd dat Oum Kalsoum religieuze teksten zong, omdat wij er van uit gingen dat het Arabisch daar exclusief voor wordt gebruikt. Maar ik ontdekte dat zij evengoed over de liefde zingt, en andere gevoelens.”

Had u zich voor nummers als 'Al-lah', 'Touba' en 'Shukran Bamba' gebaseerd op bestaande religieuze teksten?

„Nee, ik heb ze zelf geschreven. De liederen gaan over de mensen die het geloof verbreid hebben. In Senegal wordt de religie vertegenwoordigd door duizenden broederschappen, hun lidmaatschap is

Youssou N'Dour: 'Ik zing wat ik wil, niet alleen Afrikaans, niet alleen pop.' Foto Roger Cremers

erfelijk. Ik zing bijvoorbeeld over Amadou Bamba, een religieuze leider die leefde aan het begin van deze eeuw. Papa Bamba bood weerstand aan het koloniale regime dat de islam wilde terugdringen. Zelf ben ik aangesloten bij zijn broederschap, dat van de Mourida. Ik zing het nummer 'Shukran Bamba', als eerbetoon aan hem.”

Wat betekende 9/11 voor uw plaat?

„Oorspronkelijk wilde ik deze cd niet uitbrengen. Het was mijn bedoeling om akoestische liederen te maken voor kleine kring, speciaal voor de ramadan, als moslims niet naar elektrische gitaren mogen luisteren. Maar vrienden en collega's die de muziek hoorden, overtuigden me dat het voor meer mensen interessant zou zijn. De opnamen waren in 2001 al afgerond. Toen gebeurden de aanslagen van 9/11 in New York, en ik besefte dat ik mijn cd niet kon uitbrengen. Doordat islam het onderwerp was, zou het zeker voor misverstanden en discussies zorgen.

Ik besloot te wachten. In 2004 kwam *Egypt* alsnog uit.”

Hoe werd de cd in Senegal ontvangen?

„Men was geschokt. Omdat dit niet het soort muziek was dat het publiek van mij gewend was, en omdat het ook als religieuze muziek heel anders is dan men in Senegal gewend is. En een deel van de bevolking was verontwaardigd dat ik mij er als popzanger aan waagde. De radio weigerden reclame-spotjes voor *Egypt* uit te zenden, marktkooplied wilden de cassettes niet verkopen. In de kranten stonden berichten dat ik de islam schade toebrengt. Mensen dachten dat ik de religie als pop had verpakt. Maar bijna niemand had naar *Egypt* geluisterd, ze hadden het alleen van horen zeggen.”

IDFA

De nazaten van Amadou Bamba wilden u aanklagen...

„Er ontstond onrust toen ik een videoclip wilde opnemen in de moskee in Touba, de heilige stad. De mensen gingen er van uit dat het een gebruikelijke clip zou worden, met dansende vrouwen en harde drums. Op die manier zou ik de moskee ontheligen, dachten ze. Maar dat was mijn bedoeling natuurlijk niet.”

Hoe reageerde de rest van de wereld op 'Egypt'?

„Verrassend goed. Omdat het in Wolof is, kunnen de meesten de teksten niet verstaan. Maar ik merkte dat de mensen reageren op de schoonheid van de muziek, alsof de spirituele betekenis via de klank toch doordrong. In 2006 kreeg ik in Amerika een Grammy voor 'Egypt', in de categorie 'beste eigentijdse wereldmuziek'.”

Zoals te zien in de documentaire, betekent die Amerikaanse erkenning een keerpunt. Youssou N'Dour is de eerste Afrikaanse ar-

tiest die de prijs krijgt. Hij wordt ontvangen door president Abdoulaye Wade en veroorzaakt massale demonstraties van blijdschap op straat. Daarna brengt hij *Egypt* opnieuw uit in Senegal, met toevoeging van een extra nummer, *Mohammed*, dat hij zingt met de beroemde religieuze zanger Moustapha M'Baye. *Egypt* krijgt alsnog bijval van het thuisfront.

Is 'Egypt' nu een afgesloten hoofdstuk voor u?

„Ik heb uitgebreid getoerd met een orkest om de cd als geheel uit te voeren. Dat was een grote onderneming, die ik alleen nog voor speciale gelegenheden zal uitvoeren. Ik maak nu weer liedjes in mijn vertrouwde stijl, maar *Egypt* zal altijd zijn invloed op me houden als een dierbaar project.”

U snijdt sociale onderwerpen aan in uw liedjes. Is dat altijd vanzelfsprekend voor u geweest?

„Ja, want ik kom uit een familie van 'griots', van moeders kant. De griots hadden een belangrijke

functie in de Afrikaanse samenleving. Ze zijn de verhalenvertellers. Ze zijn grappig, maar hebben ook de taak om te informeren. Ze vertellen hoe de zaken ervoor staan. Toen mijn moeder met mijn vader trouwde heeft ze zich aan de griotlevenswijze onttrokken. Zelf heb ik me later weer in verdiept en het belang gevoeld van 'informeren-de' teksten. Maar omdat ik voor de helft 'niet-griot' ben, sta ik ook open voor andere onderwerpen.”

Behalve zanger bent u woordvoerder, u onderhandelt over hulpmaatregelen, in de senaat in Washington, spreekt voor de Verenigde Naties. Hoe ziet uw agenda er uit?

„Vol, ik ben altijd onderweg. Ik probeer mijn twee taken zo goed mogelijk te combineren. Als ik in New York ben voor concerten, zorg ik dat ik ook een afspraak heb bij de VN om bepaalde onderwerpen onder de aandacht te brengen. Tijdens concerten praat ik niet zoveel over politiek, volgens mij komen mensen niet naar mij luisteren voor gepreek.”

Wat is uw droom voor Afrika?

„Ik hoop op een verenigd Afrika.”

Zijn er vorderingen in die richting?

„Wel in de harten van de mensen. Maar de politieke leiders kunnen de verschillen tussen de culturen nog niet overbruggen. Ze willen wel, maar ze kunnen het niet. Ik benadruk altijd de waarde en de rijkdom van al die verschillende culturen en religies, maar zij zien het uitsluitend als obstakel.”

In de film zegt u dat de maatschappelijke rol van muziek verandert. Wat bedoelde u daarmee?

„Ik denk dat de grenzen tussen de verschillende soorten muziek vervagen, zoals die tussen religieuze muziek en popmuziek. Andere muzikanten maken nu ook probleemloos die combinatie.

„Dat zag je al aan de samenwerking tussen mij en Moustapha M'Baye, die we zullen voortzetten. Volgens jaar gaat Moustapha M'Baye met mij mee op tournee, ook naar Amerika. De religieuze zanger en de popzanger, samen op het podium.”

Dus dat heeft u voor elkaar gekregen?

„Ja.”

Een revolutie?

„Geen revolutie.” N'Dour lacht. „Een evolutie, was het.”

De documentaire *I Bring What I Love* is in januari te zien in de Nederlandse bioscopen.

Tienermusical is overal, behalve op Broadway

'High School Musical' is fenomeen als film, download, cd, boek, merchandisingspakket en theatershow

High School Musical is een multimediaal en internationaal kassucces. De eerste bioscoopfilm en de eerste Nederlandse theaterversie zijn op komst.

Door HENK VAN GELDER
AMSTERDAM, 29 NOV. De man die *High School Musical* heeft bedacht, wilde eigenlijk dat het een Broadwaymusical zou worden - en dat is zo ongeveer het enige dat hem nog niet is gelukt. Maar verder heeft Bill Borden geen reden tot klagen, want zijn project is een goudmijn. Met films, dvd's, cd's, downloads, boeken, merchandisingspakketten en theatertournees werden binnen enkele jaren miljoenenwinsten geboekt. Nog nooit was een musical zo snel zo lucratief.

Het succes heeft veel te maken met het feit dat *High School Musical* is gemaakt voor zes- tot vijftienjarigen van wie de meesten tot dusver onbekend waren met het musicalgenre. Voorgangers als *Grease* en *Fame* mikten op een iets oudere leeftijdsgroep en dateren alweer van dertig jaar geleden. *HSM* is voor kinderen veel herkenbaarder. Niet voor niets zijn er wereldwijd al meer dan drie miljoen dvd's en anderhalf miljoen cd's verkocht.

High School Musical is een paar jaar geleden verzonden door de Amerikaanse filmproducent Bill Borden die vaak met zijn kinderen

naar oude musicalfilms keek en daardoor op het idee kwam een nieuwe te maken. Het moest iets worden, vond hij, tussen de *Romeo and Juliet*-verfilming van Franco Zeffirelli en *West Side Story*. Zonder script of songs benaderde hij diverse filmstudio's. „Dit wordt een grote hit op Broadway,” zei hij steeds, „en dan willen jullie er een film van maken. Dus laten we eerst de film maken.” Maar niemand zag er iets in, tot Borden bij de tv-station Disney Channel aanklopte. Ook daar durfde men een bioscoopfilm niet aan, maar het risico

Broadway is niet de plaats om veel kinderen te trekken

van een tv-film leek te overzien. Een budget van 4,2 miljoen dollar is voor Amerikaanse begrippen uiterst bescheiden.

Toen pas werd er een script geschreven: over een jonge basketbalheld en een studieuze meisje die graag auditie willen doen voor de jaarlijkse schoolmusical, maar alle twee onder druk staan van hun vriendjes en vriendinnetjes om daar niet aan te beginnen. Elf verschillende auteurs en componisten leverden de liedjes. De regie werd toevertrouwd aan Kenny Ortega, die eerder de energieke choreografieën had ontworpen voor de film *Dirty Dancing*.

In januari 2006, vlak voordat de

Een scène uit High School Musical 3, vanaf 10 december in de Nederlandse bioscopen

film voor het eerst zou worden uitgezonden, zette Disney alles op alles om zo veel mogelijk kijkers te trekken. Op de site van Disney Channel werden alvast een paar songs gezet. Affiches op abri's verwezen naar het webadres waar men die nummers - voorlopig gratis - als MP3-bestanden kon

downloaden. Op het kanaal zelf werden vooraf al clips vertoond. De cd kwam anderhalve week voor de uitzending op de markt. En meteen na de uitzending was er een site met de zangteksten, waardoor kijkers konden meedoen aan een karaokeshow die in het teken van *High School Musical* stond.

De soundtrack werd de best verkochte cd van het jaar. De twee hoofdrolspelers Zac Efron en Vanessa Hudgens werden sterren die prompt miljoenenengages konden eisen voor hun volgende filmrollen. Anderhalf jaar later maakte Disney een vervolgfilm. Beide films verschenen in Nederlandse al-

leen op dvd. Pas de derde (*High School Musical 3: Senior Year*) is een bioscoopfilm, in Nederland vanaf 10 december te zien.

Ook een theaterversie was er al snel. „Ik dacht: laten we maar opschieten”, zei Disney's theaterdirecteur Steve Fickinger in een interview met National Public Radio. „want als we de gebruikelijke twaalf of achttien maanden nemen om zo'n show te laten schrijven en voor te bereiden, is de korts mischien alweer over.” Die zorg bleek achteraf overbodig, maar Disney besloot wel een afwijkend parcours te volgen. De show werd niet geïncenseerd in een vast theater op Broadway, maar meteen als tourneeproductie opgezet. Broadway is niet de aangewezen plaats om veel kinderen te trekken, luidde de redenering. En het werkte. Voorts verleende Disney al meteen licenties voor schoolvoorstellingen van *High School Musical*. Bij andere musicals wordt meestal pas vele jaren later toestemming gegeven voor amateurproducties.

Het theaterbedrijf van Joop van den Ende maakt een Nederlands-talige versie, maar de populairste songs worden in het Engels gezongen omdat ze de doelgroep in die taal het meest vertrouwd in die oren klinken. De tournee begint op 10 januari en is voorlopig gepland tot half juli.

Het succes is nog niet te stuiten. Intussen wordt bij Disney al gewerkt aan een vierde *HSM*-film. Met nieuwe acteurs, want de bestaande sterren zijn nu te oud.

Alias Artemide B&B Italia Rolf Benz Cassina Edra Flexform Foscarini Galdarland Harvink Jori Leolux Living Divani Linteloo Metaform MDF Italia Minotti Ingo Maurer Label Malinari Montis Moooi Poliform Porro SDB Tecta Tonon Vitra Zanotta

internationaal meubeldesign op 10.000 m² in Gorinchem

B&B Italia bij Van der Donk

Beweeg live door uw eigen smaak en interieur! Hij en en ontmoet in Gorinchem de nieuwste wootrends en design van alle internationale topmerken.

VAN DER DONK INTERIEUR

VAN DER DONK INTERIEUR Newtonweg 18 GORINCHEM
TEL: (0183) 64 63 53 www.vanderdonkinterieur.nl
INFO@HETOPENHUIS.NL A15-APRIT GORINCHEM-OOST

EXCLUSIEF

Inlichtingen over adverteren in deze rubriek:
Tel. (020) 562 62 00 Fax (020) 562 62 83